

14.10.2022

Tuusulan kunta, Kaavoitus
Terhi Wermundsen
PL 60
04301 Tuusula

Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausunto Tuusulan osallistavan metsäsuunnittelun käsikirjasta sekä Tuomalansuon hoito- ja käyttösuunnitelmasta

HEL 2022-011008 T 00 01 06

Tuusulan kunta on pyytänyt Keski-Uudenmaan alueelliselta vastuumuseolta lausuntoa Tuusulan osallistavan metsäsuunnittelun käsikirjasta sekä Tuomalansuon hoito- ja käyttösuunnitelmasta. Museo tarkastelee hanketta perustehtävänsä mukaisesti kulttuuriympäristöjen ja maiseman, sekä arkeologian vaalimisen näkökulmasta ja lausuu kantanaan seuraavaa.

Tuomalansuon alue sijaitsee Tuusulanjärven itäpuolella. Se on noin 250 hehtaarin kokoinen yhtenäinen metsäalue, joka toimii virkistysalueena. Tuomalansuo on keidassuotyyppinen suoalue, jossa paikoin on jäljellä luonnontilaisen kaltaisia osia, mutta pääosin suoalueella on ojituksen muuttamia räme- ja korpimuuttumia sekä turvekankaita. Tuomalansuolla on runsaasti lehtomaista kangasta ja pienialaisia lehtolaikkuja. Metsä sisältää paikoittain arvokkaita luontokohteita.

Alueelta löytyy valaistu Annivaaran ulkoilureitti sekä laaja epävirallinen runsaasti käytetty polkuverkosto. Tuomalansuon alueen länsi- ja pohjoispuolella on Tuusulan keskeisiä kulttuuriympäristöjä – Tuusulanjärven itärannan Rantatien kulttuurimaisema taiteilijahuvioloineen sekä Tuomalan kylämaisema.

Tuusulan kunta kehitti osallistavan metsäsuunnittelun menetelmiä hankkeessa, joka toteutettiin vuosina 2021–2022. Hankkeen tavoitteena oli laatia osallistavia menetelmiä soveltaen metsien hoito- ja käyttösuunnitelma sekä luoda käsikirja eli osallistavan vuorovaikutuksen malli, jota voidaan jatkossa soveltaa muihin Tuusulan metsäkohteisiin. Työ toteutettiin konsulttitoimisto Rambollin vetämänä.

14.10.2022

Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausunto

Käsikirjassa ja hoito- ja käyttösuunnitelmassa mainitaan maisema muutamana kerran, mutta mitä maisemalla tarkoitetaan, ei tarkemmin selvitetä, eikä maiseman käsitettä analysoida. Maiseman osalta keskeistä on, miten metsäsuunnittelussa voidaan välttää maisemahäiriöitä. Uudenmaan liitto on julkaissut selvityksen maisemahäiriöistä; Häiriöitä aiheuttavat muutokset maisemassa <https://uudenmaanliitto.fi/wp-content/uploads/2022/01/Hairioita-aiheuttavat-muutokset-maisemassa.pdf> (Uudenmaan liiton julkaisuja E 146–2015).

Maisemahäiriöt aiheutuvat useimmiten toimenpiteestä tai muutoksesta, joka heikentää maisemakuvan laatua. Metsien käsittelyyn liittyvä maisemahäiriö syntyy silloin, kun hakkuu maiseman herkillä alueilla tehdään suoraviivaisesti. Häiriöön vaikuttaa myös hakkuualueen laajuus. Häiriön aiheuttaa myös avoimen maisematilan ja näkymien sulkeutuminen umpeenkasvun myötä. Usein kyseessä on kaukomaisemassa havaittava visuaalinen haitta, mutta vaikutuksia ilmenee myös lähimaisemassa, esimerkiksi teiden varsilla ja virkistysalueilla. Tyypillisiä häiriöitä ovat rikkonaiset laki- ja reunametsät sekä suoraviivaiset hakkuiden rajat, jotka liittyvät etenkin uudistushakkuihin. Visuaaliset ongelmat liittyvät usein myös avointa kulttuurimaisemaa rajaavalle reunavyöhykkeelle. Häiriö syntyy, kun avoimien peltojen ja niittyjen umpeenkasvu estää maisemakuvan jatkuvuutta, yhtenäisten maisemakokonaisuuksien hahmottumista ja sulkee näkymiä. Harvennushakkuilla voidaan parantaa maisemaa ja avata osittain tai kokonaan sulkeutuneita näkymiä.

Tilarajat aiheuttavat välillä ikäviä lovia maisemaan ja niitä pyritään mahdollisuuksien mukaan hakkuukuvioiden suunniteltaessa välttämään. Hakkuukuvioiden sijoittamisessa ja muodossa tulisi välttää geometrisia muotoja sekä pystysuoria rajauksia. Hakkuukuvioiden ja metsän uudistamisen suunnittelussa tulisi tarkastella maiseman kokonaisuutta ottamalla huomioon puulajivalinnat; esim. maiseman rikastaminen istuttamalla lehtipuita maiseman kannalta tärkeille reunavyöhykkeille. Tärkeää on myös yksityiskohtien huomioiminen, kuten puuryhmät, metsäsarekkeet ja maisemapuut.

Tuomalansuon hoito- ja käyttösuunnitelmassa on jonkin verran herkkystarkastelua, mutta suunnitelmassa olisi hyvä ottaa lisäksi huomioon myös näkyvystarkastelu, näkymäsuunnat ja -linjat, sekä saapumisväylät, levähdysalueet, tienvarsinäkymät sekä maiseman havainnointitavan huomioiminen.

14.10.2022

Museo esittää, että maisemahäiriöselvityksen ohjeistusta tulisi huomioida ja hyödyntää Tuusulan osallistavan metsäsuunnittelun käsikirjassa sekä Tuomalansuon hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

Arkeologia

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa mainitaan tiedottamiseen ja opastamiseen liittyvinä toimina maastoon sijoitettavat erilaiset opas- ja tietotaulut. Lisäksi aiotaan kehittää alueesta kertovaa verkkoviestintää. Tuomalansuolla tiedottamisen ja opastamisen tavoitteena on lisätä alueen käyttäjien tietoisuutta alueen piirteistä, kestävästä ja luontoa kunnioittavasta virkistyskäytöstä sekä alueen erilaisista käyttötavoitteista. Lisäksi maankäytön historiasta kertovia opastauluja sijoitetaan Annivaaran alueelle. Keski-Uudenmaan aluevastuumuseo pitää kannatettavana tieto- ja opastauluja sekä verkkoviestinnän kehittämistä tiedon jakamisessa.

Tuomalansuon alueelta ei tunneta Museoviraston ylläpitämän muinaisjäännösrekisterin mukaan kiinteitä muinaisjäännöksiä eikä kulttuuriperintökohteita, mutta jos tällaisia toimenpiteitä jatkossa tehdään muissa Tuusulan metsäkohteissa, Keski-Uudenmaan aluevastuumuseo kannustaa hyödyntämään tietotauluja ja verkkoviestintää myös alueen vanhimpien kulttuuriympäristöjen eli arkeologisten kohteiden esiin tuomisessa.

Lisätiedot

Tiina Mikkanen, tutkija, puhelin: 09 310 71552
tiina.mikkanen(a)hel.fi

Kulttuuriympäristötiimi, kulttuuriympäristöpäällikkö

Tiedoksi

Museovirasto

Helsingin kaupunki
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristötiimi,
kulttuuriympäristöpäällikkö

4 (4)

14.10.2022

Sari Saresto
projektipäällikkö

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Postiosoite
PL 17401
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kulttuurijavapaa-aika@hel.fi

Käyntiosoite
Aleksanterinkatu 16
Helsinki 17

Puhelin
+358 9 310 1060
Faksi
+358 9 310 36664

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
fi0680001200062637
Alv.nro
fi02012566